

A בס"ד
Intro

Today we will Be"H learn ס"א of דף of קידושין. Some of the topics we will learn about include:

נקעים וסלעים
Whether large ditches and stones that divide a field are included in its measurement, concerning הקדש, redeeming a sanctified field, מכר, the sale of a field, and קידושין, a stipulation of a Kiddushin.

תנאי בני גז ובני ראובן
The concept of תנאי מבטל מעשה, that a verbal stipulation can revoke an action is derived from the incident of בני גז ובני ראובן who made a תנאי that they will assist in conquering ישראל, and in return משה רבינו pledged the עבר that they will receive their portion of land in עבר הירדן, the east side of the הירדן.

Therefore, stipulations are only binding if they are comparable to the stipulation articulated by משה רבינו at that time. Among others, this includes the following requirements:

תנאי כפול
Articulating both possible outcomes of the condition and their consequences;

A

נקעים וסלעים

תנאי בני גז
ובני ראובן

תנאי כפול

B תנאי קודם למעשה
Mentioning the condition BEFORE stating its consequence; and
הן קודם ללאו
Mentioning the positive outcome first;

The Gemara cites several stipulations mentioned in the Torah that seem to be a תנאי כפול, including:
אז תנקה מאלתי, the details of אברהם's arrangement with אליעזר;
אם לא שכב, the Pesukim concerning the סוטה, and הוא יתחטא בו, the purification process of the ashes of the פרה אדומה.

B

תנאי קודם למעשה

הן קודם ללאו

1 So let's review...

The Mishnah earlier discussed Kiddushin with the stipulation

על מנת שיש לי בית כור עפר

That he owns a certain amount of land.

The Gemara now discusses another aspect of such a condition:

Regarding, הקדש, a sanctified field, the Mishnah states;

המקדיש שדהו בשעת היובל

נותן בזרע חומר שעורים

חמשים שקל כסף

Land may be redeemed from הקדש at the fixed rate of fifty silver שקלים for a field the size of where one can plant a crop of thirty סאה, which measures 75,000 square אמות.

היו נקעים עמוקים עשרה טפחים

או סלעים גבוהים עשרה טפחים

אין נמדדים עמה

Ditches and outcrops of stone that measure ten טפחים are not included in this calculation.

The Gemara explains

לא נקדשו באפי נפשייהו

They are not reckoned as a separate field either, because

בנקעים מלאים מים עסקינן

דלאו בני זריעה נינהו

We are discussing ditches that are filled with water and are not suitable for planting, which are not redeemed at a fixed rate, but at market value.

However, if they are

בני זריעה

The above Halachah of redeeming it at a fixed rate does apply.

1

Kiddushin with the stipulation
על מנת שיש לי בית כור עפר

Regarding **הקדש**

המקדיש שדהו בשעת היובל
נותן בזרע חומר שעורים
חמשים שקל כסף

Land may be redeemed from הקדש at the fixed rate of fifty silver שקלים for a field the size of where one can plant a crop of thirty סאה, which measures 75,000 square אמות.

היו נקעים עמוקים עשרה טפחים
או סלעים גבוהים עשרה טפחים
אין נמדדים עמה

Ditches and outcrops of stone that measure ten טפחים are not included in this calculation.

They are not reckoned as a separate field either **לא נקדשו באפי נפשייהו**

We are discussing ditches that are filled with water and are not suitable for planting, which are redeemed at market value. **בנקעים מלאים מים עסקינן דלאו בני זריעה נינהו**

However, if they are

בני זריעה

The above Halachah of redeeming it at a fixed rate does apply.

2 However, regarding מכר, the sale of a field, the Mishnah states;
האומר לחבירו
בית כור עפר אני מוכר לך
If someone sells a certain amount of land,
והיו שם
נקעים עמוקים עשרה טפחים
או סלעים גבוהים עשרה טפחים
אין נמדדים עמה
Ditches or rocks that measure ten טפחים do not contribute to the specified area of land.
And, the Gemara explains
אע"פ שאין מלאים מים
This Halachah applies even if the ditches ARE בני זריעה,
לפי שאין אדם רוצה
שיתן את מעותיו בשדה אחת
ויראה לו כשנים וכשלשה מקומות
Because no one wants to purchase land in separate tracts;

2 **Regarding מכר**
האומר לחבירו
בית כור עפר אני מוכר לך
If someone sells a certain amount of land,
והיו שם
נקעים עמוקים עשרה טפחים
או סלעים גבוהים עשרה טפחים
אין נמדדים עמה
Ditches or rocks that measure ten טפחים do not contribute to the specified area of land.
And, the Gemara explains
אע"פ שאין מלאים מים
This Halachah applies even if the ditches are בני זריעה,
לפי שאין אדם רוצה
שיתן את מעותיו בשדה אחת
ויראה לו כשנים וכשלשה מקומות
Because no one wants to purchase land in separate tracts;

3 Now, regarding Kiddushin, where he stipulated על מנת שיש לי בית כור עפר
The Gemara says
מסתברא להקדש מדמינן לה
It is reasonable to assume that all בני זריעה, all arable land IS included in the measurement he stipulated, because אמר לה
אנא טרחנא וזרענא ומייתניא
He can contend that he is willing to exert himself and work the uneven land.
=====

3 **Regarding Kiddushin**
על מנת שיש לי בית כור עפר
The Gemara says
מסתברא להקדש מדמינן לה
It is reasonable to assume that all בני זריעה, all arable land IS included in the measurement he stipulated,
because
אמר לה
אנא טרחנא וזרענא ומייתניא
He can contend that he is willing to exert himself and work the uneven land.

4 The next Mishnah discusses the proper formulation of a תנאי, a stipulation to a binding agreement. These requirements are derived from the stipulation articulated by משה when he granted the area in עבר הירדן, the east side of the ירדן, to בני גד ובני ראובן. The Pesukim there read as follows:

ויאמר משה אלהם
...אם יעברו בני גד ובני ראובן אתכם את הירדן כל חלוץ
ונתתם להם את ארץ הגלעד לאחוזת

ואם לא יעברו חלוצים אתכם
ונאחזו בתכם בארץ כנען

If they will cross the ירדן and assist in conquering ארץ ישראל, they will receive their portion in עבר הירדן as requested; otherwise, they will receive their portion in Eretz Yisroel.

4 The proper formulation of a תנאי

These requirements are derived from the תנאי that בני גד ובני ראובן made with משה רבינו.

The Pesukim there read as follows:

ויאמר משה אלהם

ואם לא יעברו	אם יעברו
חלוצים אתכם	בני גד ובני ראובן
ונאחזו בתכם	אתכם את הירדן
בארץ כנען	כל חלוץ...
	ונתתם להם את ארץ הגלעד לאחוזת

5 Zugt di Mishnah;

רבי מאיר אומר
כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי

Stipulations that are not comparable to משה רבינו's stipulation are not effective.

שנאמר ויאמר אליהם אם יעברו בני גד ובני ראובן וכתוב

ואם לא יעברו חלוצים The Pasuk expresses both the possibility that they will and will not fulfill this condition. This teaches us

בעיני תנאי כפול We require every stipulation to explicitly express both possible outcomes and their consequences, as follows: If the תנאי is fulfilled the מעשה takes effect, but if the תנאי is not fulfilled the מעשה is void; as in the תנאי בני גד ובני ראובן Moshe Rabbeinu first stated אם יעברו and then again לא אם יעברו.

Because מכלל הן אי אתה שומע לאו We cannot infer from a conditional statement that its inverse is true as well.

Rashi explains that if he does NOT express the condition in this way, לא נתקיים התנאי ונתקיימו הדברים The condition is invalid, and the Kiddushin stands regardless of whether the condition is fulfilled.

5 כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי

ויאמר משה אלהם

ואם לא יעברו	אם יעברו
חלוצים אתכם	בני גד ובני ראובן
ונאחזו בתכם	אתכם את הירדן
בארץ כנען	כל חלוץ...

The Pasuk expresses both the possibility that they will and will not fulfill this condition.

Because מכלל הן אי אתה שומע לאו

בעיני תנאי כפול

6 The Mishnah continues

רבי חנינא בן גמליאל אומר
צריך הדבר לאומרו
שאלמלא כן
יש במשמע
שאפילו בארץ כנען לא ינחלו
and holds רבי מאיר disagrees with רבי חנינא בן גמליאל
אין צריך לכפול
We do not require every תנאי to be a dual stipulation. Rather,
מכלל הן
נשמע לאו
We CAN infer from a conditional statement that its inverse is
true as well.

And we cannot derive a requirement of תנאי כפול from בני גד ובני ראובן, because משה had a particular need to mention both possibilities, because otherwise we would have inferred that by not fulfilling the condition they would be penalized and would lose their portion in Eretz Yisroel as well.
Furthermore, if the Pasuk would only say
ואם לא יעברו ונאחזו בתוככם
Specifying that if they do not fulfill the condition they would inherit instead "in your midst," we might have understood it to mean
ונאחזו בתוככם בארץ גלעד
אבל ארץ כנען כלל לא
They will receive an equal portion of עבר הירדן among all others, but they will NOT receive ANY portion in Eretz Yisroel.
Therefore, the additional phrase בארץ כנען grants them a portion in Eretz Yisroel even if they would not fulfill the condition;

However, רבי מאיר maintains בתוככם
כל היכא דאית לכו משמע
The term "in your midst" already includes all areas conquered by Klal Yisroel, all of ארץ ישראל. Therefore, the superfluous phrase בארץ כנען
Teaches תנאי כפול

7 Rashi adds;

אתניא כפול לחודיה פליג
only disagrees with the requirement of dual stipulation as he explained, but he agrees with other requirements also derived from there:

- תנאי קודם למעשה
The condition must be mentioned BEFORE stating the action, and not in the reverse;
As in the ראונו בני גד ובני ראובן Moshe Rabeinu first stated the תנאי and afterward the מעשה אם יעברו ונתתם of מעשה.
- הן קודם ללאו
The possibility of a positive outcome must be expressed first, and only afterwards the possibility of not fulfilling the condition;
As in the ראונו בני גד ובני ראובן, Moshe first stated the תנאי, Moshe first stated the קיום התנאי and afterward reiterated the ביטול התנאי אם יעברו.
=====

The Gemara concludes this discussion with various Pesukim that seem to use a תנאי כפול, and one case, that of פרשת סוטה, which apparently states only one side of the תנאי, and explains them all according to both רבי מאיר and רבי חנינא.

6

רבי מניא בן עמיאל אומר
צריך הדבר לאומרו
שאלמלא כן יש במשמע
שאפילו בארץ כנען לא ינחלו

Because
מכלל הן
אתה שומע
לאו

He disagrees with רבי מאיר and holds
אין צריך לכפול

We cannot derive a requirement of תנאי כפול from בני גד ובני ראובן, because משה had a particular need to mention both possibilities

Because otherwise we would have inferred that by not fulfilling the condition, they would be penalized and lose their portion in Eretz Yisroel as well.

And if the Pasuk only said

ואם לא יעברו } רבי מניא בארץ גלעד
וזלזלים אתכם } אבל ארץ כנען כלל לא
ונאחזו בתכם } !
בארץ כנען } רבי מאיר כל היכא דאית לכו משמע טא' כפול

Therefore, the additional phrase בארץ כנען grants them a portion in Eretz Yisroel even if they would not fulfill the condition.

7

אתניא כפול לחודיה פליג

only disagrees with the requirement of dual stipulation as he explained, but he agrees with other requirements also derived from there:

- תנאי קודם למעשה
The condition must be mentioned BEFORE stating the action and not in the reverse.
- הן קודם ללאו
The possibility of a positive outcome must be expressed first, and then the possibility of not fulfilling the condition.